

нормативно-правна регулатива

Зоранче МИХАИЛОВ

**ПЕРМАНЕНТНОТО СТРУЧНО УСОВРШУВАЊЕ НА
ДЕФЕКТОЛОШКИТЕ КАДРИ-ЗАКОНСКА ОБВРСКА**

За поуспешна и поефикасна интеграција на лицата со пречки во развојот во социјалната средина, во Р. Македонија организирано е задолжително основно образование на овие лица, со што е остварено нивното уставно загарантирано право.

Основното образование за учениците со пречки во физичкиот и психичкиот развој се организира и остварува во посебни основни училишта, односно посебни паралелки при редовните основни училишта, во зависност од видот и степенот на попреченоста. (чл.5 од Законот за основно образование. Сл. весник на Р.М. бр. 44 / 95), а врз основа на посебни наставни планови и програми (чл. 25 од истиот закон).

За успешна и ефикасна реализација на воспитно-образовната дејност неопходни се соодветни стручни профили. Поаѓајќи од тоа во **Законот за основно образование чл. 66, односно во Законот за изменување и дополнување на законот за основно образование чл. 3 (објавен во Сл. весник бр. 35 / 1997) јасно и прецизно се наведува:**

- Воспитно-образовната дејност во основното образование ја остваруваат наставници, стручни работници и соработници. Во групата на стручните работници во овој став е вклучен и дефектологот (став 1).
- учител за ученици со пречки во физичкиот развој и ученици со лесни пречки во психичкиот развој, може да биде лице со завршено соодветно дефектолошко образование (став 5).
- наставник по предметна настава за ученици со пречки физичкиот развој, може да биде лице кое покрај условите наведени во ставовите 3 и 4 од чл. 66 (завршен соодветен наставнички факултет, академија или виша школа), се здобило и со соодветно дефектолошка, психолошка и методска подготовка (став 6).
- Наставник за ученици со лесни пречки во психичкиот развој, може да биде лице со завршено соодветно дефектолошко образование освен за предметите: физичко, ликовно, музичко воспитување и Општо техничко образование, каде што наставник може да биде лице кое ги исполнува условите за предметна настава во основното училиште од став 6 на овој член. (став 7)

Исто така во чл. 72 од Законот за основно образование (Сл. весник на РМ бр. 44 / 95 се наведува дека:

Секој учител, наставник, стручен работник и воспитувач кој првпат се вработува во основно училиште, треба една година да работи како приправник. За време на приправничкиот стаж, споменатите лица се оспособуваат за самостојна воспитно-образовна, односно стручна работа преку совладување на соодветна програма за стручен испит што ја донесува министерот на предлог на Педагошкиот завод.

Според чл. 73, од истиот закон учителите, наставниците, стручните работници и воспитувачите во текот на својот работен век се должни перманентно стручно да се усовршуваат.

Стручното и педагошкото усовршување го остварува Педагошкиот завод, наставничките факултети и специјализирани јавни установи. (чл. 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основно образование. Службен весник на РМ бр. 35 / 97).

Стручен испит за приправниците кои се бават со воспитно-образовна дејност во основните училишта

Врз основа на чл. 72 од Законот за основно образование донесен е **Правилник за начинот и постапката при полагање стручен испит на учител, наставник, стручен работник и воспитувач во основното училиште (Сл. весник бр. 27 / 1996).**

Со овој Правилник се пропишува и регулира начинот и постапката за полагање на стручниот испит, основните одредби кој се однесуваат на испитот, пријавување на испитот, формирање на испитна комисија, подготовка за полагање на стручниот испит, содржината и начинот на полагањето, како и оценувањето на резултатите од стручниот испит.

Со стручниот испит се проверува оспособеноста на приправникот за самостојна воспитно-образовна, односно стручна работа во основното училиште. Приправникот се оспособува со помош на ментор што го определува наставничкиот совет. Менторот изготвува План за работа и води евиденција за работата на приправникот, врз основа на која изготвува извештај и мислење кој ги доставува до директорот на училиштето. При оценувањето на приправникот, на стручниот испит се разгледува и мислењето на менторот. Овој испит се полага по завршувањето на приправничкиот стаж (чл. 3 од Правилникот) во рок од 6 месеци, а најдоцна до една година по завршувањето на истиот. Стручниот испит се полага пред испитна комисија формирана од министерството и истата се состои од претседател и 2 члена и ист број нивни заменици. Најмалку еден член од комисијата треба да има иста струка како и кандидатот (приправникот) кој полага стручен испит.

Стручниот испит се состои од:

- **домашна писмена работа;**
- **практично-воспитно образовна задача; и**
- **устен испит.**

После 4 месеци од приправничкиот стаж, **приправникот за домашна писмена работа избира тема од содржината на програмата за полагање на стручниот испит.** Избраната тема приправникот ја проучува, истражува, анализира и разработува од аспект на практичната применливост во наставата, и сето тоа го изготвува како стручен материјал во писмена форма во обем до 10 страници.

Практично-воспитно-образовна задача за учителот и наставникот се состои од подготвување на писмена подготовка и одржување на наставен час за конкретна наставна единица, а воспитувачот изготвува писмена подготовка, одржува едно слободно или задолжително занимање со учениците во ученичкиот дом. За разлика од нив, стручниот соработник изготвува проект и практично го реализира во функција на проучување и разрешување на конкретниот проблем.

Усмениот дел се состои од 2 дела:

1. **Одбрана на домашната писмена работа и практичната воспитно-образовна работа, и**
2. **Проверката на знаењата од областа на законската регулатива во основното образование и организацијата на воспитно-образовната дејност во училиштето.**

Стручниот испит се оценува со “положил” или “не положил”.

На кандидатот кој успешно го положил стручниот испит, Министерството за образование и физичка култура во рок од 15 дена му издава уверение за положен стручен испит.

Според законските одредби наставниот кадар стручно се усовршува и преку разни форми предвидени со посебни програми за индивидуално и групно стручно усовршување.